

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ד:ז, ט] [שם וס"ג]
(ב) [עיונינו ל:א, ד] [לנקמן
ל:א]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ו' ומשה וכו'
הלכה למשה מסיני דאמרי
לנור אפי' הכי חייב דמי
מטיא כלי' ומיטת אכתי כולה
ניחא כהנ"ר נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה רחבה שהיו
זורקין מהחיות. ע"י לקמן ו'
ע"י נלמסקא אמרינן דלא
מנינו שחי זורקין ומסנין
לזע: שם ד"ה שבתין
עליוהי בין רחב בין צר.
ד"ה לקמן ע"י ע"י ע"י
ד"ה אי נמלא ויזע:

מוסף רש"י

עמוד תשעה ברה"ר.
דקא נקט ט', דפחות מ'
דאשע סמיכתא חיל דגמין
לא רביס, מני עד ט' נ'
לא מדרגת דרביס לא מנינו גובה
ולא מנינו מפתח עלה מני
שמונה לבקח, הלכך לאו
הר"ר הוא אלא כרמליה, ו'
חולא למפתח וכו' רה"ר,
עשרה רה"י (שדוכין דג),
ונח על גבי חייב. דהוא
לא עקירה וסמך מתחלת
לכרע לקוח ארבע כרסיה,
אלא אין רביס מפתחין עליו,
אע"פ דזרק ארבע אמות
כרסיה, כיון דלא הוא סמך
כרסיה פטור (שם).

רבינו חננאל

אמר אביי ברה"י כ"ע
לא פליגי דהיינו עולה
עד לרקיע, והכא ביה
העמוד ברה"י ונפשו נטתה
לרה"ר וזרק מרה"ר ונח
ע"י נופו, ר' סבר אמרינן
שחי נופו ברה"י עיקרו,
ומה"ר לרה"י ורק, ודא
יש בעיקר מפתחין ד' רבנן
סברי כיון דנפשו ברה"י
נוטה, מה"ר לרה"י ורק,
ולא אמרינן שחי נופו ברה"י
עיקרו, וק"ל כרבנן. אמר
אביי זרק מרה"ר אלא
גבוהה עשרה ורחבה ששה
פטור כו'. ראינו לרבינו
הגאונים פירוש שנועה
זו, וכן אמר, כוונתו זו
עשויה מפתחין על קנים
והיא ענולה, והיא צריכה
ששה מפי שותחיה לא
יעשה חסד מרובע אלא
(מגולגל) דהיינו
הוא זרע לוחית ד' טפחים
והוא מושפע ועולה ימצא
יתרון ב"ט, ואילו היתה
מורכבת מששה לא היתה
אחרא רחוב ד"ט, וסמך
הצריכה וט אלא מושפע
כדי שימצא בה ד' משרון.
ואנו קיבלנו מרבינו זו
אדונינו לברכה כי כוונת
זו היא ענולה וצריך להיות
חללה (א') טפחים על
ר' טפחים מרובעות כל
הליחשב מקום רשות כמי
עצמה. ואילו לא היה לא
חלל, ט' על ד' ויהי לה,
מיהו כיון שיש בה חלל
איה חשבה רשות כמי
עצמה עד שיהו בחללה ד'
על ד' טפחים מרובעות
וכוונתו זו מ' תכלית יש בה
ר' טפחים על ר' טפחים מה'
אצבעות טפח, ומצאנו כי
אצבעות חסר אצבע ע"י
כוונתה מ' כרמליה, ושחרי
מנהג בעיני הכל אצבע
לכל רוח נמצא חללה כ"ח
אצבע, וכ"ח אצבע, וכל אצבע היא חומש טפח שכן יסדנו החשבון חמש אצבעות טפח, וקיימא לן בהדיא בחשבון מדוקדק
כל אמתא ברביעא אמתא ותרי חומשי באלכסנא, כשהחלק אלו כ"ח אצבעות לו' טפחים לכל טפח ה' אצבעות וכו' אצבעות,
יתרון להאכילן על המרובע יבא ד' אצבעות לכל טפח, נמצאו כ"ח אצבעות ד' טפחים על ד' טפחים חללה של כוונת בלא
תוספת ובלא יתרעו. ולא אמרינן ה' אצבעות טפח ממש, אלא לפי שנוח למחלמל לבא החשבון הזה בלבד, אבל אם תעשהו
ר' טפחים לכל חשבון תוציא עובי הכתלים. אלו דברי אביי. ורובא אמר אפילו אין רחבה ר' פטור אי אפשר לקרומיות של
קנים שלא יעלו למעלה מ' אין צורך ד' על ד', אלא אפילו קנה עולה למעלה מ' טפחים וזרק ונח על
גביו פטור. כפאה על פיה וזרק אם גבוהה ו' ומשנה וכו' חסר משנה הרי עשרה, ובתת השולחן מלמדות
עשרה נחה על הקרקע לפיכך חייב, אבל אם הוא שבעה וחצי ושלושה פחות משנה הנה עשרה ורור, נמצא כעת שנוהג בארץ
גבוהה מ' טפחים ואין רה"ר למעלה מ' ונמצא כמצינו מרה"ר לרה"ר. רב אשי אמר אפילו ד' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה

ונופו נופו לרה"ר וזרק. מתחילת ד' לסוף ד' ונח אנופוס: שדי נופו
כו'. דחשיב אגב עיקרו דאית ציה ד' ודרכ חסדל דלא כרבי ודלא
כרבנן. לישנא אחרינא אמר צאני דכרז חסדל דהו כרה"ר אפי'
רבנן מודו וכי פליגי רבנן בשדי נופו כתר עיקרו הוא דפליגי: נוורם.

ענולה היא: גבוהה י'. כלומר אפי'
גבוהה י' אם אינה רחבה ו' באלמנעיה
חייב דאכתי חפץ בענולה הוא ואינה
רשות לענומה דלא הו רשות דאורי'
אלא גבוהה י' ורחבה ד' על ד' כדאמרי'
נעיריזין (דף נה). לכל שיעורין דשבת
צריך הן ואלכסון ודבר עגול כי
מרבעת לה מתוכו ומפקע עיגול
סבביז הריבוע לא משכחת ציה ד'
מורבעים אי לא הו עיגולו קרוב לששה
כדאמרינן גבי סוכה העשויה ככסנן
(סוכה פ"א דף יז): דעל כרחיך צריך
שתמלא כסוכו אלכסון של ד' על ד'
וכל טפח כריבועו טפח ומרי חומשי
באלכסונו הרי ה' טפחים וג' חומשינן.
ואצ"י לא דק ולחומרא הוא דלא דק
ולהפרישו מאיסור שבת אף ע"ג דיש
כאן אלכסון צהינה רחבה ששה מחייב
לא מדרגת ד' על ד' דאיתא עשה אצל
ודאי לענין קרבן לא מיימי אי הוא
ה' טפחים וג' חומשינן דהו כוורק
רשות: רחבה ו' פטור. דהו רשות
לענומה ואנן ממשכן גמרינן * שהיו
זורקין מחטיהן במלכאמל זה לזה (א) ולא
היו זורקין רשות. וא"ת בללא גבוהה
עשרה נמי רשות לענומה היא דלא
שמה כרמליה היא לא מדאורייתא
הוה רשות אלא מדרבנן ולא להקל על
דברי תורה בא כנון וזי שפטר מחטאת:
אי איפשר. הואיל וגבוהה י' שלא יחא

בה קרומיות מן השמי גבוהים מחצריהם של ערז ועולין למעלה
מ' שהוא חויר מקום פטור וכיון דלא ניחא כולה כרה"ר לא הוא הנחה
לאחיוצי: כפאה על פיה. וזרקא. אחינה רחבה ו' קאי: ו' ומשהו
חייב. אם גבוהה ו' ופסח. עדיין חייב וכו' פסח פחותה מן אלא אפילו
גבוהה ו' ומשהו דאיתא למימר הואיל ומחיליותיה למטה וק"ל (ה) הלכה
למשה מסיני דאמרינן לבדו (ה) אכתי כולה ניחא כרה"ר דמי מטיא פחות
מג' סמוך לקרקע ואמר כהן לבדו והוא הנחה אכתי כולה צאיר
רה"ר היא וחייב: אצל גבוה ו' ומחצה. וה"ה לשני משהוין פטור
דמי מטיא לפחות משלשה סמוך לקרקע אמרינן לבדו במחיליותיה
והרי היא כמנוחה נמאלה שוליה למעלה מעשרה ואינה נוחה כולה
כרה"ר. ובשלא כפאה ליכא למימר לבדו דלא אמרינן לבדו אלא
במחיליותיה. והא מילתא בין לאכתי בין לרבה דאצ"י נמי מורה דבעינן
הנחה כולה ברשות הרבים אלא דאצ"י לא חשיב קרומיות אצל כהן
מודה דכלל קרומיות איתא למעלה מ': [לסוף עשויים. להניח כהן
דבש ולא לכופין כלפי מטה הלכך אין כאן מורת לבדו: פשעה. דוקא
נקט דחוי לכחופי דאינו לא גבוה ולא נמוך: וזרק. מתחלת ד' לסוף
ד': מכספי עוליה. וכיון דצריך לרבים רה"ר הוא * צין רחב צין
קצר: גומא. עמוקה ט': מאי. גבי רה"ר דעשרה מניא לעיל
(דף א). עמוקה גבוהה דקמי חריץ עמוק י' ורחב ד' רשות היחיד
הא כל מאי אי אמרי' מנמי ציה צין רה"ר חפצים עשירים עד הדהיר
ואמו דרך שם ושקלי ליה ונמצא שצריכים לו רבים הלכך רשות הרבים
הוא: ה"ג רבא אמר גומא לא מ"ט שמיש ע"י דהקל לא שמיש שמיש.
הלכך לאו צורך רבים הוא אלא כרמליה הוא: אין מעטלנין. דהו רה"י
לענומה: פחות מכן. או גבוהה או כרוחב מעטלנין. וא"ת פחות מ'
ורחבה ד' כרמליה היא לא גזור רבנן לצטולי מתורת כלים הואיל
וכלי הוא: מאי לאו. האי וכן אסיפא נמי קאי דפחות מכן מעטלני
למחלה אלאמר רה"ר חשיב ליה ואוקמא בעמוק ט' דמשמחמחין צו
קמא: לא אישא. אגבוהה י' ורחבה ד' דהו רה"י קמא וכן בגומא:

נמכוין

שבעה ומחצה פטור. * דכשמגיעות המחילות מוך ג' יש שם מחילות עשרה לצד השוליים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כנה צאונה שעה
וסב אינו מחייב אע"פ דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י ועשה כמנוח כרה"ר אצל אינו רחב ו' אפי' ו' ומחלה חייב
דלא אמרי' לבדו אלא במחילות ומחילות לא חשיב אלא כשיש שם רחב ד' אצל כשאין רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן
לבדו: אי אפשר לקרומיות של קנה שאי יעלו למעלה מ'. ולאצ"י לא חשיב קרומיות ליחצא אגודו במקום פטור: אמר ר' יהוה וכן בגומא.

יצאות השבת פרק ראשון שבת

ח.

אמר אביי הכא באילן העומד בו'. תימה לר"י דטפי ניחא ליה
למימר דפליגי בדרכ חסדל ורב חסדל כרבי דלשנויא דאצ"י
דלא שייכא פלוגמיהו בדרכ חסדל כ"ש דקשה לרב חסדל דהא איכא
כרייתא לקמן כהורק (דף ק. וסס) דלא כרב חסדל דפליגי רבנן

ורבי מאיר צורק למעלה מעשרה ונח
כסור כל שהוא דר"מ מחייב משום
דאמרי' חוקקין להשלים והו כמנוח
ע"ג מקום ד' וחכמים פוטרינן אלא
כולהו מודו דבעינן מקום ד' כרה"י
ושמא י"ל דטעמא דרב חסדל דלא
בעי' מקום ד' כרה"י משום דאמרי'
ציתא כמליא דמי וחשיב כמנוח על
גבי מקום ארבעה אצל כמותל צעינן
שיאה כסור ד' על ד':

רחבה ששה פטור. * פ"ח דדוקא
נקט ששה^א דדומי הכוונה
יש צהן שני חומשינן וצריך שיאה חויר
ד' כמוך הכוונה^ב וגבוהה י' אף ע"ג
דאין חויר גבוהה י' אלא עם השוליים
מנטרפינן עם החויר לענין גובה
דהלכתא גידוה ה' ומחילה ה' מנטרפינן
(עירובין דף ג. וסס) אף על גב דשש^א
פי' לגידוה ה' ומחילה ה' היינו עששה
מחילה ה' על צור עמוק ה' אין פירושו
נראה דהא חנן (שם פ"י דף ט: ולקמן
דף נט.) צור וחוליות מנטרפינן^א ואם
כן היכי פליג רב חסדל לומר אין
מנטרפינן כיון דמתמימין היא ובכל
גגות (עירובין ג. א) אמרינן כהדיא דמודה
רב חסדל במחילה ה' ואילו ורואה פני
י' אלא צריך לפסח דגידוה ה' ומחילה
ה' היינו עששה מחילה ה' על חל
גבוהה ה' ואין נראה פירוש ר"ח דהא
עובי חוליות הצור מנטרף נמי לחלל

הצור לארבעה משום דחוי למינה עליה מידי ולהשתמש כדאמר צפ'
חלון (עירובין דף עח.) גבי מלאו כולו ציתדות אלא י"ל הא דנקט הכא
שעה דק דכפריש"י: **רחבה ששה פטור.** * כהכונתה דהא
נעשית רה"י כשנתמח' והו כוורק מרשות היחיד לרה"י דרך רה"י
דפטור כדאמר לעיל (דף ד.) דלא יליף וזרק ממושיט ואפילו לר' עקיבא
דאמר קלוטה כמי שהנחה דמיא הכא פטור לכל מקום שהיא מונחת
חשיב רה"י) השמא משמע דפשיטא ליה לאצ"י דחשיבא כאליו נחה
אחר שנעשה רה"י ובפ' הוורק (לקמן ט:) צעי ר' יוחנן צור ט' ועקר
ממנו חוליה והשלימו ל' והינחו כרה"ר עקירת חפץ ועשיית מחילה
כדי דהדי קאמו ומייחב או לא ואח"ל כיון דלא הוא מחילה י'
מעיקר לא מייחב צור י' ונתן לתוכו חוליה ומעטו והו הנחת חפץ
וסילוק מחילה כו' וא"כ אצ"י דפשיטא ליה במחללת דמבטל מחילתה
דקאמר הכס צור כרה"ר עמוק י' ורוחב ח' וזרק לתוכו מחללת וחלקו
פטור משום דהשמא לא הוא רוחב ד' וכ"ש דפטור צעשיית מחילה
משום דכיון דלא הוא מחילה עשרה מעיקר לא מייחב וא"כ הכא
הו ליה לחיוצי מהאי טעמא כיון דלא הוא מחילה מעיקר הרי נח
ברשות הרבים וחיב וי"ל דטעמא דאצ"י משום דלא חשיב לא עקירה
ולא הנחה כי אחי כדי דהדי והכא נמי לא חשיבא הנחה כיון דהנחה
ועשיית מחילה כדי דהדי קאמו והו דפשיטא ליה לרבי יוחנן טפי
בעשיית מחילה מבטלוק מחילה היינו משום דלימלא עקירה צעינן
שמהא חשבה אצל כהנחה לא: **בפאה ע"פ פיה.** * נראה לרבינא
דארצח ששה קאי וכי איכא שבעה ומשהו^א חייב דכשמגיעות
המחילות מוך שלש אין המחילות גבוהות י' ועובי השוליים אין
מנטרפינן דבעינן מחילה הכוונה אחר הכלי שיאה גבוהה י' ואע"פ
דהיכא דכוונת גבוהה י' מנטרפינן השוליים להיות על גבו רה"י כדאמר
לעיל גבי צית שאין תוכו י' כו' וכיון דעל גבו רה"י פטור הוורק מ"מ
כיון דאין גבוהה י' אלא מתחת לבדו^ב אין חויר פחות מג' מנטרף^א אלא
א"כ יהיו המחילות גבוהות י' לצד השוליים דלא אמרינן לבדו אלא
במחילות כדפריש' כקונטרס מדע דשוליים למטה^א לא אמרי' לבדו^ב:

שבעה ומחצה פטור. * דכשמגיעות המחילות מוך ג' יש שם מחילות עשרה לצד השוליים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כנה צאונה שעה
וסב אינו מחייב אע"פ דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י ועשה כמנוח כרה"ר אצל אינו רחב ו' אפי' ו' ומחלה חייב
דלא אמרי' לבדו אלא במחילות ומחילות לא חשיב אלא כשיש שם רחב ד' אצל כשאין רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן
לבדו: אי אפשר לקרומיות של קנה שאי יעלו למעלה מ'. ולאצ"י לא חשיב קרומיות ליחצא אגודו במקום פטור: אמר ר' יהוה וכן בגומא.

נוכל

מעשרה טפחים וחייב. אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מתכפין עליו ורבי חייב, ומי זכר פחות מג' רבים דרסין אותו וכאן חשבו, לפיכך הוורק ונח על גבי חייב. מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הרמת וכלו של אדם בפסיעות, וגם אין מתכפין בו שאין גבוה עד הכף, לפיכך אינו תשמיש הרבים כלל, ואינו כרשות הרבים אלא כרמליה חשבו, לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבוה תשעה טפחים ודאי רבים מתכפין עליו וכרשות הרבים הוא, והוורק ברשות הרבים ונח על גבי פטור, והוורק מרשות היחיד ונח על גבי חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר אין הגומא כיון העמוד, גומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו העמוד. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י דהקל שמה הילוך, אבל תשמיש ע"י דהקל לאו שניה תשמיש, לפיכך אחר כהד"ר. ומתכפין עליה דהא מלא היתה קופלת מונחת ברה"י בבהוה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא אמרי' להנחה, כלומר כרה"י היא. פחות מכאן מנטרף. וא"כ בגומא. מאי באין אפחות מין קתני וכן בגומא, כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבדה י' ורחבה ארבע קתני.

עין משפט
נר מצוה

בא מ"י פ"ד מהל' שבת
הלכס ח'
בב ב מ"י שם הל' יט
טו"ש פ"ח מ"י ששה
פניק' ו'
בב ג מ"י שם הלכס יט סמך
לאין סה:
בב ד מ"י שם הלכס ח סמך
שם טו"ש שם ספק
בב ה שם ספק יא:

תוס' ישינים

(א) ולא נהלא דלשכתן מיחא
שחי מילינין רשותו טנון
אין מונחות:
(ב) ועוד לכל למעלה מ'
פטור ר"ע:

מוסף דפוסות

א. פירוש' דלא דק דהה"נ
אם רחבה ה' טפחים וג'
חומשיים פטור. מוס'
ההל"ש. ב. דרחבה ששה
עשרה דההנהגה קאמר. כהנ"ס.
ג. חומש לדורון זה וחומש
לדורון זה. כהנ"ס. ד. ווא"ת
א"כ כי הוכי דרובין
המחיצה לא היין בכלל
ורחב ד' גם שולי הכוונת
לא הוי בכלל גובה עשרה,
א"כ רחבה ששה אמתא
פטור הא לא הוי רשות
היחיד כיון דאין השוליים
בכלל, ועל כרחך מידר
דאניה גבוהה בין הכל עם
שוליה דאין עשרה דאין
גבוהה ששה בלא שוליה
הייב באניה רחבה
ששה הא אגידא במקום
פטור למעלה מעשרה
בשעת הנחה כמו קרומיות
לרבא, וי"ל דל"ק. מוס'
ההל"ש. ה. לעשרה ואע"פ
שזה בגובה זה במקום.
שם גיטין טו: א. מערבת
מוס' גיטין אחר. מוס' גיטין
טו: א. ה' השוליים היו כמו
גידור וצמחין ע"פ עובי
הכוונת. מוס' הל"ש.
ו. פירוש רש"י לפי
השכונות הריא רשות
היחיד ובמשכן לא הוי
זורקין רשותו כי אם כלים
ולא נהירא וכו'. מוס'
הל"ש [ועי' מהל"ש].
ז. דהנחת חפץ ועשיית
מחילה באין כאחת. מוס'
הל"ש. ח. פירוש' דאין
רחבה ששה קאי, דאי
אחבה ששה, שבעה
ומשהו אמתא חייב דכי
אמרת לבדו הוי רשות
היחיד. מוס' הל"ש. ועי'
מהל"ש. יא. עם עובי
השוליים. מוס' הל"ש.
יב. כמניין אין כאן רשות
היחיד. מוס' הל"ש.
יג. מלבד השוליים, הילכך
לא אמרינן לבדו לעשותו
דה"י. מוס' הל"ש.
יד. וקדוריו משלימו
לעשרה. מוס' הל"ש.
טו. באין לעשותה
רשות היחיד. מוס' הל"ש.
טז. עם המחיצות להיות
מחיצה עשרה. מוס'
הל"ש. יז. דברישא. מוס'
הל"ש. יח. לפטור. מוס'
הל"ש. יט. דהשתא יש
שבעה טפחים ומשהו
חלל לבד השוליים. מוס'
הל"ש.

רבינו חננאל (המשך)

הן עשירות, ומכאן
צריך ר' טפחים בזמן שנתה
לקריתא בארץ והמחיצות
עולות ב' טפחים, אבל
מחופכת נמצאת שנתה ע"ג
לקריתא בהנחת קרומיות
של קנים פחות כפחות
מעשרה טפחים וחייב. אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מתכפין עליו ורבי חייב, ומי זכר פחות מג' רבים דרסין אותו וכאן חשבו, לפיכך הוורק ונח על גבי חייב. מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הרמת וכלו של אדם בפסיעות, וגם אין מתכפין בו שאין גבוה עד הכף, לפיכך אינו תשמיש הרבים כלל, ואינו כרשות הרבים אלא כרמליה חשבו, לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבוה תשעה טפחים ודאי רבים מתכפין עליו וכרשות הרבים הוא, והוורק ברשות הרבים ונח על גבי פטור, והוורק מרשות היחיד ונח על גבי חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר אין הגומא כיון העמוד, גומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו העמוד. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י דהקל שמה הילוך, אבל תשמיש ע"י דהקל לאו שניה תשמיש, לפיכך אחר כהד"ר. ומתכפין עליה דהא מלא היתה קופלת מונחת ברה"י בבהוה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא אמרי' להנחה, כלומר כרה"י היא. פחות מכאן מנטרף. וא"כ בגומא. מאי באין אפחות מין קתני וכן בגומא, כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבדה י' ורחבה ארבע קתני.

(א) נראה פשוט דל"ל וצריך להיות חללה ד' טפחים על ד' טפחים וכן מוס' אחר' כמוך וכו' מוס' בשם. (ב) נראה דל"ל ואילו לא היה חלל כלל ד"י לה.